

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

KRIZE VÍRY
EXEGEZE PÁTÉ KAPITOLY KNIHY PLÁČ

SEMINÁRNÍ PRÁCE

EXEGEZE STARÉHO ZÁKONA 2

Vedoucí předmětu: ThDr. Lucjan Klimsza, PhD

Zpracoval: Daniel FÉR

1. Krize víry

„*Rozpomeň se, Hospodine*“¹ je zvolání člověka, jemuž se zdá být Bůh skrytý a daleko. Dívá se okolo sebe a nevidí stopy Hospodina svého Boha, jako jeho otcové. Žije v době, kdy veškerá jistota byla zpochybněna a Bůh mlčí, jakoby zapomněl. Příčinou tohoto pocitu (podle Vulgáty Jeremjášova²) není jen rozklad a bída okolo, ale především ztráta dědictví.³ „*Naše dědictví připadlo cizákům...*“ nacházíme bezprostředně po prosbě o rozpomenutí se.

Zaslíbená země byla pro Izraelce nejen místem k bydlení, ale především „*závdavkem vyvolení*“⁴, a tak zárukou víry. Země byla zaslíbena praotcům (Gn 12,7) a darována celému lidu (Nu 34,2), jako taková byla viditelným svědectvím Boží smlouvy s jeho lidem.⁵ Zároveň vyjadřovala, že „*Bůh je Králem vesmíru, Stvořitelem, který učinil všechny věci, takže země i její lid patří jemu (Lv 25,23) ...*“⁶

Podobně je na tom sám Boží lid, v zemi zůstali pouze sirotci a vdovy, tedy ti nejslabší (Dt 24,17), a i ti jsou pronásledováni, cizinci (tj. Edómci)⁷ jim snadno odříznou cestu ke zdrojům obživy, a tak musí platit i za vlastní stravu (verše 3 a 4). Útočištěm proti zvlí nepřátel již není ani chrám (v. 11), ke kterému už proto nikdo nepřichází (Pl 1,4).⁸ Přitom právě chrám a v něm přítomná schrána smlouvy byl chápán jako záruka Boží přítomnosti.⁹

Ve světle výše popsaného chápeme krizi víry – která ztratila svou nejkonkrétnější oporu – jak je vyjádřena v úvodu kapitoly.¹⁰ Viditelné záruky Božího vyvolení, Boží přítomnosti a moci byly náhle zpochybněny a zdá se, že víra je popřena, Bůh odešel, odvrátil se, nebo zapomněl na svůj lid. V 17 a 18 verši to nacházíme vyjádřeno přímo: „*Nad tím zemdlelo naše srdce, nad oním se nám zatmělo v očích, nad horou Sijónem, že je tak zpustošená; honí se po ní šakalové.*“ Překlad Jeruzalémské bible uvádí: „*naše srdce stůně*“. Proč? Protože hora Sijón, tedy místo Boží přítomnosti, se

1 Pláč 5,1

2 Viz *Výklady IV.* s. 438 a *Jeruzalémská Bible.* Pláč 5,1 poznámka a.

3 Srov. *Výklady IV.* s. 438.

4 Tamtéž.

5 Srov. *Nový biblický slovník.* Heslo: Zaslíbená země. a *Výklady IV.* s. 438.

6 *Nový biblický slovník.* Heslo: Zaslíbená země.

7 Viz *Výklady IV.* s. 438.

8 Srov. Tamtéž. S 439.

9 Srov. 1. Samuelova 4,3.

10 Srov. *Výklady IV.* s. 438.

stalo místem, kde se honí šakalové, opuštěným zpustlým místem.¹¹ Tyto verše jsou tak vyjádřením hluboké duchovní krize, která je horší, než ostatní útrapy, které lze překonat. Situace zasahuje samotné srdce člověka, který je proto zemdlený, nemocný. Přesto právě po těchto verších následuje hymnická oslava: „*Ty, Hospodine budeš trůnit věčně, tvůj trůn přetrvá všechna pokolení.*“ (v. 19).

3. Setkání s Bohem

Následnost veršů 17, 18 a 19 nám odhaluje „*odkud je nejbliže k Bohu a poznání jeho moci*“¹² Není to období duchovních výšin, nýbrž právě krize, která člověku otvírá oči. Izraelský lid se přes častá varování proroků (Oz 6,6; Am 4,4; Jr 7,1) naučil vázat svoji víru na kultické úkony a předměty: zaslíbenou zemi, chrám, schránu, oběti. Přítomnost těchto předmětů a úkonů v životě Božího lidu byla ztotožněna s pravou vírou a přítomností Boží. Teprve jejich nepřítomnost otevírá oči zjištění, že „*Hospodin bude trůnit věčně*“.¹³

Izraelský člověk se naučil, že se svými oběťmi a dalšími náboženskými úkony může přiblížit k Bohu. Najednou se však dostává do situace, kdy mu je takové jednání znemožněno, nebo jej shledává neúčinným. Hospodin mlčí, zapomíná a svědectví jeho moci jsou popřena (vv 1, 20, 16).

Právě v této situaci, této krizi víry, nemoci srdce, se situace obrací, již to není člověk, který se svým úsilím přibližuje k Bohu, nýbrž iniciativa zůstává Bohu. Tak se autor modlí: „*Obrat' nás, Hospodine, k sobě a my se navrátíme, obnov naše dny jak za dnů dávnověkých*“¹⁴ V této prosbě je jasně patrný obrat od snahy zajistit si vlastní bezpečnost a Boží přízeň (v. 5 a 6). Aktivita je nyní předána do Božích rukou. Jak se něco takového může stát?

3. Pokání

Aby se člověk mohl setkat s Bohem, „*kteří bude trůnit věčně*“ (v. 19), musí se oprostit od snahy o vlastní spásu. Izrael se pokoušel zajistit si bezpečnost pakty s Egy-

11 Srov. *Výklady IV.* s. 440.

12 Tamtéž.

13 Srov. Tamtéž. s. 441.

14 Verš 21.

ptem a Asýrií (v. 6), zároveň však kultickými obřady „usmiřoval“ Boha. Skákal na obě strany, v domnění, že on sám se musí zajistit.¹⁵ Teprve když jeho snaha tragicky ztroskotala a člověk musí čelit hříchu svých otců (v. 7), ale i svému vlastnímu (v. 16), jsou otevřené dveře k Bohu, který sám přebírá spásnou iniciativu. Člověk se nejprve musí postavit selhání svého dědictví (hříchu svých otců), své snahy o vlastní spásu, i své víry, aby se mohl setkat s Bohem, který sám vychází vstříc člověku a spásně jedná.

Teprve tato nově získaná víra přežije katastrofu chrámu i babylónské zajetí. Tato víra „se nyní odvolává od rozhněvaného Boha k Bohu milostivému“¹⁶, který obrací k sobě. Závěrečná otázka „*Nebo jsi nás úplně zavrhl?*“ (v. 22) tak nevyjadřuje pochybnost, nýbrž důvěru, která nechává Bohu rozhodnutí, avšak zároveň doufá v jeho milosrdenství, které se už nesnaží vysloužit svým vlastním jednáním.¹⁷

POUŽITÁ LITERATURA

DOUGLAS, a kol. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů 1996;

ISBN 80-854-95-65-1

Jeruzalémská biblická škola. *Jeruzalémská bible: XIII. svazek Jeremjáš Nářky Baruch s výkladovými poznámkami*. Praha: Krystal OP, 2003. Pracovní vydání.

Starozákonní překladatelská komise. *Výklady ke starému zákonu IV. : knihy prorocké, Izajáš až Malachiáš*. Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

ISBN 80-7192274-9.

¹⁵ Srov. *Výklady IV.* ss. 438 – 439.

¹⁶ Tamtéž. s. 441.

¹⁷ Srov. Tamtéž.